

Oponentský posudek

Diferenciace v odívání jako ukazatel sociálního statusu žen za první republiky

Daniela Orctová

Bakalářská práce, FFUK, Praha 2017

Daniela Orctová se ve své bakalářské práci věnovala tématu módy a odívání v první republice – za svůj primární cíl si vytkla postizení odlišností v odívání žen v Praze v tomto období v závislosti na jejich sociálním statusu. Ve svém výkladu postupovala od širšího hospodářského vývoje meziválečného Československa (s. 12-23), ke změnám v postavení žen ve společnosti (s. 24-32) a vývoji módních trendů (s. 33-49). Těžiště práce tvoří kapitoly dokumentující odívání žen v Praze na základě nashromážděných fotografických materiálů (s. 50-124). Závěrečné kapitoly práce jsou věnovány výrobě oděvů v meziválečném Československu (domácí šití, krejčovství, konfekce a módní domy) a možnostem inspirace žen (módní časopisy, film).

Závěrečný seznam literatury a využitých pramenů indikuje hluboký zájem o zvolené téma. Autorka ve své práci vycházela především ze širokého spektra titulů věnovaných módě a dále ze studií věnovaných problematice žen. Pramenná základna spočívá především na obrazových materiálech (fotografiích) z několika rodinných a osobních archivů (fotografie žen z vyšších a nižších středních vrstev), z fondu Muzea hl. m. Prahy a z fotoarchivu Etnologického ústavu AV ČR (fotografie žen ze sociálně nejslabších vrstev). Z tištěných pramenů autorka pro svůj výzkum využila adresáře, statistiky, a sondově i dobové módní časopisy. V kontrastu k závěrečnému soupisu působí úvodní pasáže práce, ve kterých autorka podala jen velmi strohý přehled o stavu bádání (absentuje bližší analýza využití odborné literatury, závěry a interpretace, které tato literatura nabídla). Pasáže věnované pramenné základně a metodám rovněž působí rozpačitě. V případě fotografických materiálů (tedy klíčového pramene práce) není kvantifikován vzorek materiálu, na kterém se výzkum zakládá, chybí jakékoliv bližší údaje o vytěžených rodinných fondech (obsah fondů, kritéria výběru), časopisech ad.

Práce je logicky strukturovaná. Kapitoly věnované hospodářskému vývoji, emancipaci žen a odívání a módě obecně vychází ze sekundární literatury a jsou v podstatě úvodem k vlastnímu výzkumu. V něm autorka nejprve definuje pojem sociální status a blíže se zabývá otázkou koupěschopnosti. Jako zajímavé hodnotím rozsáhlé tabulky v příloze, kde jsou

generovány údaje o výdělcích rodin v závislosti na povolání živitele a současně jsou definovány jejich výdaje jako celek a výdaje za šatstvo (postrádám ovšem informaci o původu těchto údajů, i jejich hlubší interpretaci). Povolání a přibližné výše platů slouží následně k diferenciaci fotografovaných žen a jejich přiřazení k jedné ze zkoumaných sociálních vrstev – vrstvě zámožných obyvatel Prahy, vyšší střední třídě, nižší střední třídě, nejslabším sociálním vrstvám.

Jádro práce čítající takřka 70 stran tvoří fotografie řazené na základě příslušnosti fotografovaných žen k té či oné sociální vrstvě a detailní, v drtivé většině technická, deskripce oděvů (střih, doplňky, módní prvky), které mají ženy na snímcích na sobě. Tento nepochybně pracný výzkum umožnil autorce zformulovat překvapivě málo a jen velmi obecných závěrů (s. 124). Autorka stručně vyvozuje, že „*ženy ze zámožné, vyšší i nižší střední vrstvy se snažily oblékat dle požadavků prvorepublikové módy*“, což indikuje stírání rozdílů mezi odíváním zmíněných vrstev. Dále konstatuje, že u oděvů žen ze sociálně nejslabších společenských vrstev módní trendy nedošly uplatnění. Skutečnost, že se rozdíly v odívání žen s výjimkou nejslabších vrstev stíraly a móda se stala „univerzální“ záležitostí, není přitom jakkoliv nová, nýbrž logicky vyplývá z rozšiřujících se možností žen opatřit si oděv. Autorka v závěrečných kapitolách sama poukazuje na nárůst počtu krejčí a švadlen (s výjimkou období hospodářské krize), na rozmach domácího šití (šicí stroj, návody), vzestup významu hromadné výroby (konfekce) i pražských módních domů a uvědomuje si zprostředkovatelskou roli módních časopisů a filmu.

Bakalářská práce Daniely Orctové vyznívá rozporuplně. Autorce nelze upřít široký záběr prostudované literatury a značné množství práce vložené do sběru materiálu. Práce disponuje vědeckým aparátem (poznámkový aparát, seznam literatury a pramenů) a má celkově dobrou stylistickou úroveň textu. Vlastní badatelský záměr však není adekvátně metodologicky zakotven, kladení otázek přesahuje možnosti zvolené pramenné základny (fotografie umožňuje identifikovat styl a působení módních trendů, nikoliv však způsob zpracování a původ oděvu, které jsou hlavními diferenciacními znaky). Klíčové pasáže práce jsou takřka výhradně deskriptivní a především nemají adekvátní vyústění. Předkládaná práce splňuje formálně nároky kladené na bakalářskou práci, k obhajobě ji nicméně doporučuji s návrhem hodnocení *dobře*.

V Praze 13.6.2017

PhDr. Barbora Štolleová, Ph.D.